

4. Лукашевич М. П. *Теорія і практика самоменеджменту*. Київ : МАУП, 2010. 225с.
5. Нетечук В.В. *Самоменеджмент*. Рівне: НУВГП, 2013. 354 с.
6. Новікова Ж.М. *Дослідження провідних механізмів психологічного захисту і рівня здатності до самоуправління у студентів під час дистанційного навчання*. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. №4. С. 102-107.
7. . Siewert L.J. *Time management based on the ALPEN method (by Lothar J. Siewert)*. Vienna Student Counselling. URL: <http://surl.li/tphdk>

1.7. Економічні вимірювання вартості матеріальних збитків та їх адекватного відшкодування

*Ланішко М.Л.,
кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, обліку і аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»*

Україна вже десять років відстоює територіальну цілісність своєї країни і платить за це дуже високу ціну – людські втрати, які неможливо ніяк компенсувати. Повномасштабне вторгнення росії в Україну розпочало жорстоку і масштабну руйнацію населених пунктів на сході та півдні країни: знищення житла мирних українців, шкіл, дитячих садочків, медичних закладів, установ соціального призначення, підприємств, виробничо-складських приміщень, енергетичних та інших об'єктів критичної інфраструктури, шляхопроводів і важливих інженерних споруд. Окремі матеріальні втрати стосуються землеробства і тваринництва. Тільки від руйнування Каховської ГЕС шкода та збитки, завдані українському сільському господарству оцінили у 80,1 млрд дол. США.

Найбільше постраждали населені пункти в Донецькій, Харківській, Луганській, Запорізькій, Херсонській та Київській областях. В складних життєвих обставинах опинились мільйони українців. Хтось залишився без житла та будь-якого майна, без роботи, хтось втратив власний бізнес, інші вимушені жити у жахливих умовах окупації або ставати вимушеними переселенцями. Війна знищила 10% житлового фонду України [1].

За результатами «Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3)», проведеної спільно Урядом України, Групою Світового банку, Європейської комісії та Організації Об'єднаних Націй уже втретє, станом на початок 2024 року загальні фінансові потреби на відбудову та відновлення України складають 486 млрд дол. США, які повинні бути засвоєні протягом наступних 10 років. Лише за 2023 рік ці потреби зросли на 75 млрд

дол. США а пряма шкода нанесена нашій країні за більш ніж два роки війни склала майже 152 млрд дол. США і ці цифри продовжують зростати, бо війна ще не закінчилась [1].

В 2023 році Уряд України виділив 1 млрд дол. США на відновлення житлового сектора, ремонт та відбудову пошкоджень. Завершено будівництво та реконструкцію 3836 багатоквартирних житлових будинків та 19091 індивідуальних будинків, 448 шкіл, 237 дитячих садків та 390 медичних закладів і установ соціального захисту, 9200 критичних об'єктів інфраструктури, 449 об'єктів теплопостачання, 221 об'єкт водопостачання та водовідведення. Аварійно-відновлювальні роботи проведено на понад 2000 км автошляхів та інших об'єктів, національних доріг, а також 115 автодорожніх мостів, близько 26 км залізничної інфраструктури та 46 залізничних мостів [2]. У фінансуванні відновлюваних робіт також брали участь місцеві органи влади, які відновили 500 навчальних закладів, збільшили до 80% забезпеченість навчальних закладів бомбосховищами. Місцеві бюджети надавали негайну допомогу громадянам, які постраждали від ракетних ударів.

На думку Уряду України у 2024 році для невідкладних капіталовкладень з відбудови та відновлення як на національному, так і на місцевому рівнях нам знадобиться близько 15 млрд дол. США на відновлення житла, соціальної інфраструктури та послуг, енергетики і транспорту [1].

Пріоритетними галузями стануть ті, які створюватимуть продукцію з високою часткою доданої вартості: оборонно-промисловий комплекс, енергетика, будівництво, аграрний сектор, природні ресурси, цифрові технології, ІТ-сектор [2].

Фінансові ресурси для відбудови та відновлення, компенсації втрат від війни Україна надіється отримати від конфіскованих заморожених російських активів та залучених іноземних інвестицій. На порядку денному в Уряді стоїть питання справедливої компенсації заданої шкоди населенню, підприємствам, організаціям, бізнесу.

Більшість майна українців, бізнесу не застрахована на випадок війни, крім того, війна зруйнувала або пошкодила частину об'єктів нерухомості, які були заставним майном під видачу банківських кредитів, що спричинило до зростання кредитної заборгованості банків. За таких обставин тільки держава може подбати в першу чергу про своїх громадян, що опинились в скрутному становищі, знайти можливості компенсувати їм матеріальні збитки нанесені воєнними діями. Процес компенсації матеріальних втрат повинен проходити в рамках вітчизняного законодавства, справедливо, без корупційних схем.

Розв'язанню цього завдання передує не менш складне завдання – оцінювання розмірів матеріальних втрат (збитків), що відбувається після укладення договору про проведення незалежної оцінки збитків, або після призначення судової експертизи згідно із Законом України «Про судову експертизу». Якщо розрахунок збитків проводитиме оцінювач, то він готує Звіт з незалежної оцінки вартості матеріального збитку, якщо судовий експерт, що здійснює повторну експертизу, аналізує готовий звіт, то він результати подає у вигляді висновку експерта. Над процедурами оцінювання матеріальних втрат та їх компенсації працюють сьогодні відповідні державні структури.

Проблема адекватного відшкодування вартості збитків на сьогодні є дуже актуальною у зв'язку із масштабами нанесених війною руйнувань і потребує детального дослідження та розробки методології оцінки вартості матеріальних збитків, оскільки діючі національні нормативні та підзаконні акти, стандарти оцінки, існуючі методики не є апробованими для визначення розмірів збитків нанесених воєнними діями. У післявоєнний період відбудови зруйнованих об'єктів державної та приватної власності ця проблема стане ще більш актуальною для ефективного вирішення механізму компенсації втрат та відповідно підвищить попит на професійні оціночні роботи.

Визначення вартості відшкодування збитків, як об'єкта оцінки, є доволі складним процесом у мирний часі та ще складнішим в умовах військового протистояння, коли функціонування ринкових механізмів ціноутворення порушується через різке зростання невизначеності, фінансову нестабільність, курсові коливання, збільшення державного регулювання економіки, зниження активності ринку і неможливість довготермінового прогнозування ринкових трендів. Тому результат оцінки збитків стає ще більш неоднозначним, ніж у мирний час. Також на результат оцінки збитків впливає вибір методичних підходів, оціночних процедур, які обирає оцінювач та які законодавчо-нормативні засади він застосує. Це підвищує вагомість більш глибокого дослідження законодавчо-нормативної та методологічної бази економічного вимірювання вартості і незалежної оцінки заподіяних збитків [3, с.6].

Економічні вимірювання вартості заподіяних матеріальних збитків проводяться професійними оцінювачами, які мають кваліфікаційні свідоцтва з оцінки об'єктів у матеріальній формі за відповідною спеціалізацією: Оцінка нерухомості, Оцінка рухомого майна і є працівниками суб'єктів оціночної діяльності (СОД), або судовими експертами, внесеним до єдиного реєстру судових експертів за відповідними спеціальностями. Тільки в цьому випадку оцінку майна можна вважати достовірною, а вартість оцінених збитків адекватною. Професійний оцінювач зобов'язаний у звіті з незалежної оцінки

детально обґрунтувати процедуру оцінювання на основі вітчизняної нормативно-правової бази, національних стандартів оцінки та оціночних процедур. Лише спираючись на результати звіту з оцінки можна встановити розміри адекватного відшкодування матеріальних збитків. Отже, виконання економічних вимірювань вартості відшкодування завданих збитків лежить на відповідальності професійного оцінювача.

Складність у якісному виконанні процедури оцінювання полягає в недосконалої вітчизняної нормативної бази, недостатнього досвіду професійних оцінювачів щодо застосування оціночних процедур до майна пошкодженого воєнними діями, за умови відсутності важливих підтверджуючих документів.

Основними нормативними документами, які регламентують оціночну діяльність є: Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», прийнятий у 2001 році, Закон України «Про оцінку земель» (від 11.12.2003 р.), Цивільний кодекс, Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджений постановою Кабінету Міністрів від 10.09.2003р. №1440 (НСО№1), Національний стандарт №2 «Оцінка нерухомого майна», затверджений постановою Кабінету Міністрів від 28.11.2004 р. №1442 (НСО№2), Національний стандарт №3 «Оцінка цілісних майнових комплексів», затверджений постановою Кабінету Міністрів від 29.11.2006 р. №1655 (НСО№3), Національний стандарт №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів від 3.10. 2007 р. № 1185 (НСО№4) та окремі Методики.

Однак у цих документах, які діяли в умовах мирного часу, не має достатньо інформації для професійних оцінювачів, як діяти, коли відсутні окремі підтверджуючі документи, знищено не лише житлові будинки, споруди, але й фруктові дерева, насадження, свійські тварини, забруднені ґрунт та джерела питної води.

На допомогу оцінювачам прийдуть результати наукових досліджень, які за останні два роки проводились І.Г. Братішко, Я.І. Маркусом, С.Й. Максимовим, Ю.В. Поздняковим, М.Л. Лапішко з питань удосконалення нормативно-правових та методологічних аспектів проведення незалежної експертної оцінки та збитків зокрема. Ці аналітичні матеріали та практичні рекомендації містяться у публікаціях [3 - 7] і доповнюють вітчизняну нормативно-правову базу з оцінки майна важливими аспектами визначення вартості завданої шкоди та механізму відшкодування збитків, які прописані у Міжнародних стандартах оцінки (МСО) та закордонних методичних матеріалах і можуть за бажанням використовуватись українськими оцінювачами.

Автори аналітичної статті «Порівняльний аналіз нормативних баз виконання вартісної оцінки вартості збитків в українських, міжнародних та інших закордонних стандартах» [4] переконані, що Національні стандарти оцінки (НСО) та підзаконні нормативні акти України на сьогодні не приділяють достатньої уваги питанням методології визначення розміру збитків. На їх думку «НСО виключають можливість врахування при встановленні розміру відшкодування прямих збитків втрати імовірних майбутніх вигід, зокрема – неотриманого пошкодженою стороною прибутку. Але у НСО не розглядаються питання визначення розміру непрямих збитків, і не забороняється визначати їх розмір, поряд з встановленням розміру відшкодування прямих збитків» [4]. Провівши у своїй роботі [4] глибокий аналіз МСО різних років, бо вони періодично оновлюються, Європейських стандартів оцінки бізнесу EBVS-2020, Глобальних стандартів оцінки RICS-2020, автори рекомендують українським оцінювачам використовувати у складних ситуаціях ці міжнародні стандарти, оскільки національні нормативні та підзаконні документи цього не забороняють.

У праці [5] детально проаналізовано законодавчо-нормативну базу виконання економічних вимірювань вартості відшкодування збитків у стандартах незалежної експертної оцінки США - UASFLA 2016 і USPAP 2014 – 2021 та можливість застосування цих положень для виконання оцінки в Україні. Уніфіковані стандарти професійної оціночної практики USPAP (Uniform Standards of Professional Appraisal Practice) вважаються одними з найбільш авторитетних у світовій практиці оціночної діяльності.

У Єдиних стандартах оцінювання федеральних земельних закупок США UASFLA-2016 (Uniform Appraisal Standards for Federal Land Acquisitions) багато уваги приділено питанням визначення розміру справедливої компенсації при заподіянні збитку. Вводиться поняття гіпотетичних умов та надзвичайних припущень, що є інструментами сучасної незалежної оцінки в умовах невизначеності, але про які не немає згадки в НСО. У стандарті UASFLA-2016 поняття збитків розглядається з декількох сторін:

- як наслідок заподіяної шкоди;
- як джерело втрат для пошкодженої сторони;
- як підстава для визначення розміру відшкодування [5].

У НСО №1 збитки поділяються на прямі та непрямі, але не всі з них можуть бути відшкодовані. Відповідно до визначення (п.3 НСО№1) «прямі збитки розраховуються як поточна вартість витрат на відтворення, заміщення або відшкодування ринкової вартості об'єкта оцінки без урахування неотриманих майбутніх вигід» [8]. В стандартах США додатково до прямих і

непрямих збитків пояснені терміни "наслідки заподіяння збитку" або "наслідкові збитки" (consequential damages), за які США виплачувати компенсацію не зобов'язані. Щоб уникнути непорозумінь оцінювачам пропонується використовувати термін компенсовані (compensable) збитки, а не термін "вихідні (прямі) збитки" (severance damages), і термін некомпенсовані (non-compensable) збитки, а не "наслідкові збитки". Цікавим є перелік збитків, які не компенсуються у федеральних штатах США [5]. Доцільно було б, щоб у вітчизняних стандартах чи методиках були чіткіші роз'яснення для оцінювачів щодо компенсації певних збитків. А поки що при встановленні вартості збитків в економічних вимірюваннях, які проводяться методами незалежної експертної оцінки, можна використовувати деякі закордонні стандарти.

Юридичні підстави незалежної оцінки вартості збитків з метою їх відшкодування та методичні особливості виконання судових експертиз звітів з незалежної оцінки вартості майна та майнових прав розглянуті у працях Ю.В. Позднякова та М.Л. Лапішко [6-7].

Судові економічні експертизи проводяться для перевірки достовірності результатів оціночних робіт, повноти та правильності розкриття у звіті оціночних процедур, дотримання нормативно-правових документів, зокрема НСО. У праці [7] розглядаються методичні аспекти виконання судових експертиз звітів з незалежної оцінки вартості майна та майнових прав на основі кількісного визначення ступеня невизначеності результатів оцінки, а також типові недоліки та помилки виконання судових експертиз звітів з незалежної оцінки вартості.

За відсутності затверджених методичних розробок у галузі судових економічних експертиз звітів з незалежної експертної оцінки вартості судові експерти щоразу створюють власні підходи до аналізу різних оціночних робіт, а через це висновки різних експертів часто суттєво відрізняються [7].

Кабінет міністрів України, Фонд державного майна (ФДМУ) із спеціалістами Світового банку на підставі національних та міжнародних стандартів оцінки, розробляють механізми оцінки (визначення розміру) реальних збитків, упущеної вигоди та оцінки потреб у відновленні для оцінювання збитків з метою їх подальшого відшкодування потерпілим.

До початку повномасштабної війни в Україні діяла розроблена ще в 2002 році Методика [8], де наводяться формули для розрахунків збитків від:

- пошкодження основних фондів, знищення майна та продукції;
- невироблення продукції внаслідок припинення виробництва;
- вилучення або порушення сільськогосподарських угідь;
- втрат тваринництва; втрат деревини;

– забруднення повітря, та ін., які здійснюються на основі встановлених нормативів збитків для різних областей України. Проте ця методика, як вище зазначалось не враховує всі особливості нанесеної шкоди під час війни та достовірного оцінювання отриманих збитків.

Більш сучасними і деталізованими в методичному плані є затверджені у 2022 році «Методика обстеження будівель та споруд, пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів» [10] і «Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності» [11], яка 16 січня 2023 року набула чинності. У Методиці [10], пошкодження будівель та споруд поділяють на три категорії залежно від ступеня пошкоджень, які вимірюються у відсотках. Відповідно до категорії подані загальні рекомендації для відновлення корисного використання об'єктів (Табл. 1).

Таблиця 1

Класифікаційні ознаки категорії пошкоджень об'єкта

Категорія пошкоджень	Загальна характеристика пошкоджень	Орієнтовний ступінь пошкоджень об'єкта в цілому, %	Загальні рекомендації щодо подальшої експлуатації
I	Наявні незначні пошкодження несучих та огорожувальних конструкцій/	до 20	Рекомендовано виконання поточного ремонту об'єкта
		21-40	Рекомендовано виконання поточного та/або капітального ремонту об'єкта
II	Наявні пошкодження несучих та огорожувальних конструкцій, характер яких свідчить про необхідність виконання робіт щодо часткового демонтажу частин об'єкта або його окремих конструкцій.	41-80	Рекомендовано відновлення шляхом капітального ремонту, реконструкції об'єкта
III	Об'єкт непридатний для використання за цільовим призначенням, повністю втратили свою економічну цінність, ступінь та характер пошкоджень свідчить про небезпеку аварійного обвалення об'єкта (зруйновані об'єкти)	81-100	Рекомендовано невідкладні роботи щодо демонтажу (ліквідації) об'єкта

Джерело: [10]

Найбільш детально про вимірювання розмірів збитків, завданих збройною агресією рф підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності, йдеться в Методиці [11], яка розроблена відповідно до підпунктів 18 і 19 пункту 2 Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 і є обов'язковою для проведення судової експертизи (експертного дослідження) оцінки збитків, завданих постраждалими внаслідок збройної агресії.

Цікавим є той факт, що положення, викладені у цій Методиці переважають над іншими положеннями нормативно-правових актів, методик, рекомендацій, прийнятих раніше і які регулюють питання визначення розміру збитків, завданих підприємствам, установам, організаціям, іншим суб'єктам господарювання всіх форм власності, а певні не врегульовані тут питання, оціночні процедури, дозволяється вирішувати шляхом застосування положень передбачених міжнародними і європейськими стандартами оцінки та міжнародною оціночною практикою. Необхідність та доцільність застосування інших нормативно-правових актів з питань оцінки майна.

Основним документом, де викладені результати незалежної оцінки збитків, проведеної професійним оцінювачем є Звіт про оцінку збитків, який затверджує СОТ.

В Методиці [11] постраждалими вважаються усі суб'єкти господарювання незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, державні або комунальні установи, організації, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, держава Україна, яким завдано збитків внаслідок збройної агресії.

У п. 5 Методики вказано, що «Оцінка шкоди та збитків, що проводиться відповідно до цієї Методики, здійснюється з такою метою:

- визначення збитків, завданих внаслідок збройної агресії, у межах кримінальних проваджень відповідно до законодавства України;
- визначення збитків, завданих внаслідок збройної агресії, для цілей подання постраждалими заяв на компенсацію;
- визначення збитків, завданих внаслідок збройної агресії, для цілей подання позовів (у тому числі колективних) постраждалими до судових інстанцій, зокрема міжнародних, а також подання позову державою Україна до міжнародних судових інстанцій;
- інші цілі, визначені законодавством»[11].

У вартісному вимірі нанесена війною шкода вимірюється розміром реальних збитків, упущеної вигоди, витрат, які потрібні для відновлення пошкодженого та зруйнованого майна.

Якщо майно належало до державної чи комунальної власності, то на Звіт про оцінку збитків іншими оцінювачами готується рецензія, аби перевірити достовірність результатів викладених у Звіті. За рецензування відповідає ФДМУ або органи місцевого самоврядування.

В Методиці [11] викладені методичні засади оцінки реальних збитків з врахуванням фактора часу, що впливає на вартість майна, використовуються усі три методичні підходи оцінювання рухомого та нерухомого майна: витратний, порівняльний (ринковий) та дохідний. Розділ 4, Методики присвячений оцінюванню упущеної вигоди (неотриманого прибутку).

Упущеною вигодою вважають розмір накопиченого протягом визначеного періоду часу прибутку, що його міг отримати власник (балансоутримувач, користувач) пошкодженого, втраченого та (або) знищеного майна за умови, що майно не було пошкоджене, знищене або втрачене внаслідок збройної агресії. Грошовий потік, що відображає упущену вигоду, визначають як такий, що номінований в умовних грошових одиницях, а саме долар США. Для збиткових у 2020-2021 рр. підприємств оцінку упущеної вигоди не проводять [11].

В розділі 5 Методики [11] роз'яснено, як оцінювати розмір потреб у відновленні майна.

Для експертної оцінки розміру збитків, які виникли внаслідок бойових дій, необхідні такі документи:

- правовстановлюючий документ (залежно від типу майна чи майнових прав);
- технічний паспорт на нерухомість;
- документ на право власності/оренду земельної ділянки;
- документи встановленого зразка від МВС/МНС;
- акт обстеження пошкодженого/зруйнованого майна (для нерухомості);
- фото пошкодженого/зруйнованого майна, яке ви зробили відразу після руйнування/при поверненні з окупації [12].

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що в Україні напрацьовано достатньо багато методичних матеріалів, щодо оцінювання збитків майна, завданого збройною агресією РФ, проте практичні аспекти економічних вимірювань вартості матеріальних збитків не достатньо добре пояснені у цих документах. Позитивним є факт, що українські професійні оцінювачі можуть використовувати на практиці деякі роз'яснення та

положення, викладені у міжнародних стандартах оцінки, а про деякі з них опубліковані праці дослідників, серед яких практикуючі оцінювачі.

Якість звіту з оцінки збитків залежать від професійної підготовки оцінювача, його досвіду та порядності. Важливо, щоб компенсація збитків була адекватною, проходила відкрито, за відсутності корупційної складової, яку можуть замаскувати під упущення в нормативно-правовій базі при проведенні експертної оцінки збитків.

Список використаних джерел

1. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukra...>
2. Оцінка потреб України на відновлення та відбудову. URL: <http://surl.li/tphdw>
3. Поздняков Ю. В., Лапішко М. Л. Методологічні засади визначення вартості збитків з метою їх відшкодування із застосуванням методів незалежної оцінки. //Звіти європейських академічних досліджень №9 (2022). No. 9. – С. 5–22.
4. Маркус Я.І., Поздняков Ю.В., Максимов С.Й. Порівняльний аналіз нормативних баз виконання вартісної оцінки вартості збитків в українських, міжнародних та інших закордонних стандартах. URL: <http://www.afo.com.ua/doc/Comparative-analysis-of-regulatory-bases-for-damages-value>
5. Поздняков Ю. В., Лапішко М. Л. Нормативна база встановлення вартості відшкодування збитків у стандартах незалежної експертної оцінки США // Грааль науки. – 2022. – № 14/ С. 91–106 . URL: <http://surl.li/tpheb>
6. Поздняков Ю.В., Лапішко М.Л. Законодавчо-правова база та юридичні підстави незалежної оцінки вартості збитків з метою їх відшкодування. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <http://surl.li/tphej>
7. Поздняков Ю. В., Лапішко М. Л. Методичні особливості виконання судових експертиз звітів з незалежної оцінки вартості майна та майнових прав. Монографія. Катовіце- 2022р // розділ 2.16. ст. 283-294.
8. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова Кабміну № 1440 від 10.09.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
9. Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру : Постанова Кабінету міністрів України № 175 від 15.02.2002 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP0201>
10. Методика обстеження будівель та споруд, пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів. Затверджено Наказом Міністерства розвитку громад та територій України 28.04.2022 року № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065914>
11. Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також

упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності. Затверджена наказом Міністерства економіки України та Фонду державного майна України 18. 10. 2022 р. № 3904/1223 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522>

12. Оцінка збитків, завданих нерухомості під час війни. URL: <http://surl.li/tpheg>

1.8. Управлінсько-інституційне забезпечення змін в українському освітньому просторі: інноваційно-кластерна співпраця

Бітюк І.М.,

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,

Мильніченко С.М.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,

Черкаський державний технологічний університет,

Матвієнко О.Д.,

фінансовий директор ТОВ «Смаркет Україна»

Український освітній простір, як і решта сфер життя країни, зазнала тяжких людських втрат та руйнувань в результаті повномасштабного вторгнення росії в лютому 2022 року. Також варто зазначити, що великий вплив мало вторгнення росії і у 2014 році та пандемія COVID-19. В липні 2014 року був прийнятий Закон України «Про вищу освіту», в якому затверджено, що «Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів, бізнесу із закладами вищої освіти на принципах автономії, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [1].

Згідно Закону необхідно створити систему внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, яка буде базуватися на стандартах, що діють в країнах Європейського союзу. Проте, під час карантинних обмежень освітні заклади переформатувались на дистанційну форму навчання, адже першочергово потрібно було забезпечити захист населення та мінімізувати поширення хвороби. Враховуючи всі виклики: збройну агресію, що розпочалася в 2014 році, пандемію COVID-19 та повномасштабне вторгнення 2022 року, ситуація в українському освітньому просторі ще більше ускладнилася. Так, в 2014 році близько 20 закладів вищої освіти змушені були